

Kentsel Alanda Çocuk ve Çocuk Oyun Alanları: Giresun Merkez İlçe Örneğinde Bir Araştırma

DOI: 10.26466/opus.692731

*

Levent Memiş*- Sıla Gülcan **

*Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, İİBF, Giresun/Türkiye

E-Posta: levent_memis@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-5438-691X](https://orcid.org/0000-0002-5438-691X)

**Y. L. Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, SBE, Çocuk Hakları Anabilim Dalı, Giresun / Türkiye

E-Posta: silag276@gmail.com

ORCID: [0000-0002-3413-1434](https://orcid.org/0000-0002-3413-1434)

Öz

Bu araştırmada, çocuk oyun alanları üzerinden yerel politikalarda çocuğun ne düzeyde karşılık bulduğu incelenmektedir. Araştırmanın kapsamını Giresun merkez ilçede bulunan 28 mahalle oluşturmaktadır. Kapsam dâhilinde ilçede yer alan çocukların %70'nin yaşadığı 8 mahallede bulunan 37 adet oyun alanı, nitel araştırma yöntemleri aracılığıyla inceleme konusu yapılmaktadır. Araştırmada, mahalle bazlı 0-14 yaş çocuk verileri TÜİK'ten ve mahallelerde yer alan oyun parklarının bilgileri ise Giresun Belediyesi'nden elde edilmiştir. Diğer taraftan oyun alanlarının ve elemanlarının niceliksel ve niteliksel durumunun elde edilmesi için ise formdan yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, kentleşmesini sürdüren yeni olarak nitelendirilecek mahallelerde, oyun alanı miktarının arttığı, çocuk başına düşen alanın 9.3 ile 1.5 m² arasında değişkenlik gösterdiği, fakat oyun alanının bulunmadığı mahallerin varlığı tespit edilmektedir. Oyun alanlarının fonksiyonelliği, bakımı ve güvenliği açısından "orta" düzeyde bir durum olduğu; oyun elemanları açısından kaydırak ve salıncağıın öne çıktığı ve çocuklar arasında etkileşime aracı olabilecek geleneksel oyunların yer almadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakkı, Kentli Hakkı, Çocuk Oyun Alanları, Belediye, Çocuk Dostu Kent

Children and Playgrounds in the Urban Area: A Study in the Case of Giresun Central District

*

Abstract

In this study, the level of response of the child in local policies through the playgrounds is examined. The scope of the research consists of 28 neighborhoods located in the central district of Giresun. Within the scope of the study, 37 playgrounds in 8 neighborhoods where 70% of the children in the district live are subject to examination through qualitative research methods. In the study, neighborhood-based child data was obtained from TUIK (Turkish Statistical Institute) and information of the playgrounds in the neighborhoods were obtained from Giresun Municipality. On the other hand, in order to obtain the quantitative and qualitative status of the playgrounds and its elements, the form was used. According to the results obtained in the research, the amount of playgrounds increased with the increasing population in the neighborhoods that will be described as new urbanization, the area per child varies between 9.3 and 1.5 m² however, the presence of the areas where the playground is not available is determined. There is a "medium" level in terms of functionality, maintenance and safety of playgrounds; In terms of play elements, it is seen that slide and swing is more preferred than traditional games that interact with between the children.

Keywords: *Children's Right, Urban Right, Children Playgrounds, Municipality, Child Friendly City*

Giriş

Yaşamın belirli bir evresine çocukluk, bu evrede bulunanlar da çocuk olarak nitelendirilmektedir. Çocukluk evresi, farklı şekillerde ele alınmakla birlikte, genel olarak 0-18 yaş aralığı olarak kabul görmektedir. Hatta bahsi edilen süreç kendi içinde alt evrelere (0-3, 4-6, 7-15 yaş gibi) ayrılmakta ve bu evreler içinde bulunan çocukların fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçları farklılaşmaktadır. Bu gelişim sürecinde çocuğun en önemli araçlarından biri de oyun ve oyuncaklardır. Bu araçlar bedensel ve zihinsel gelişimine katkı sağladığı gibi sosyal gelişimi açısından da önemli bulunmaktadır. Çocuğun dış baskıya maruz kalmadan kendi isteğiyle giriştiği tüm etkinliklerin karşılığı olan oyun, çocukların fizyolojik ihtiyaçlarından sonra ikinci derecede gündeme gelen bir ihtiyaçtır (Çakırer-Özservet, 2018a,s.91). Erken yaşlardan itibaren oyunların araçsal konumu, çocukların sosyalleşmesi, gelişimi ve öğrenmesine katkılar sağlarken, bu sayede çocukların sağlıklı ve başarılı bireyler haline gelmesinde çok önemli role sahip olmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, oyun sadece çocuğun yaşamına dahil olan bir araç değildir. Oyun, farklı türleriyle (dijital veya manuel) yetişkinlerin boş zaman faaliyeti, eğitimin bir parçası veya kent yönetimine katılımın bir aracı olabilmektedir (bkz. Tan, 2019). 2019 verilerine göre Türkiye’de 0-14 grubunda 19.212.345 çocuk bulunmaktadır. Yani nüfusun (83.154.997) % 23,1 çocuklardan oluşmaktadır.

Oyun açısından da büyük oranda çocukların da yaşamlarının karşılık bulduğu kentsel alanlar önem kazanmaktadır. Kentler; kadın, yaşlı, engelli, zengin, yoksul gibi tarafların beklentilerine cevap vermesi gerektiği gibi, daha iyi yaşam kalitesine ulaşma açısından çocukların gereksinimlerine de cevap vermesi gerekmektedir. Bu bağlamda çocukların kendilerini sosyal olarak gerçekleştirebilecekleri alanlar oyun parklarıdır. Özellikle kamusal alanda karşılık bulan işlevsel, korunaklı ve güvenli biçimde dizayn edilmiş oyun parkları önem arz etmektedir. Aksi durumda çocuğun isteğine karşılık gelmeyen, fiziki koşullarının iyi olmadığı ve kullanılmayan oyun parklarının potansiyel tehlike olduğu yadsınamaz gerçektir. Bu noktada kentsel alanın yönetiminde birinci derecede sorumlu kılınan belediyelere önemli görevler düşmektedir.

İfade edilenler bağlamında çalışmanın temel amacı, çocuk oyun alanları üzerinden yerel politikada çocuğun ne düzeyde karşılık bulduğunu incele-

mektir. Bu inceleme Giresun merkez ilçe kapsamında, mahalle bazında oyun alanlarının yeterliliği bağlamında niceliksel ve oyun alanlarında yer alan oyun elemanları bağlamında niteliksel açılardan gerçekleştirilmektedir. Mahalle bazında çocuk nüfusunun elde edilmesinde TUIK'den, ilgili kapsamdaki mahallelerin çocuk oyun alanlarıyla ilgili niceliksel bilgilerin elde edilmesinde Giresun Belediyesi'nden, oyun elemanlarının niteliksel durumu için ise ilgili literatürden hareketle geliştirilen "Çocuk Oyun Alanları Veri Elde Etme Formu"ndan yararlanılmıştır.

Kentin Bir Paydaşı Olarak Çocuk, Oyun-Oyun Alanları ve Belediye

Yetişkinlerin bulunduğu mekâna bağlı olarak çocukların da yaşamlarının gerçekleştirdiği temel yaşam alanı kentlerdir. Bu açıdan, çocuklar kentlerin önemli bir paydasını oluşturmakta ve üretilen kentsel politikaların bir parçası haline dönüşmektedir. Hatta çocuklar, sahip oldukları özellikleri itibarıyla kentin bir tarafı olarak çeşitli haklarla donatılmaktadır.

Tarihsel sürece bakıldığında ise çocukluğun ve çocuğun uzunca bir süre ayrıca dikkate alınmadığı ifade edilmektedir (Işıkcı, 2019: 3). Bu durumu iyileştirecek çeşitli çabalar gösterilmekle birlikte çocuğu odağına alan en önemli gelişme, 14 Eylül 1990 tarihinde yürürlük kazanan "Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"dir. Üç Kısım ve 54 maddeden oluşan Sözleşme, çeşitli açılardan [dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma] çocuk haklarını öne çıkarmaktadır. Bu haklardan biri de oyunla ilişkilidir. Çocuk, yaşı ve doğası gereği oyun oynama ihtiyacı duymaktadır. Çünkü oyun, fiziksel (sindirim, solunum, dolaşım vb.) ve sosyal (çevreyi tanıma, iletişim kurma gibi) yönden birçok işlevi barındırmaktadır (Ballıoğlu, 2015: 9). Bu noktada oyun, insanlık tarihi kadar eski olmakta, farklı kültürlerin kendine özgü oyun ve oyuncak türleri bulunmaktadır (bir örnek için bkz. Gürbüz, 2017). Sözleşme'nin 31. Maddesinin ilk bölümünde: "*Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar*" şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Diğer taraftan kentli hakları bağlamında da gündeme gelen bazı belgelerde, ayrı bir taraf olarak çocuğa vurgu yapılmaktadır. Bu noktada kentin

bir parçası olarak çocuğun hakları ile kentli hakları bir biriyle örtüşmektedir (Akkoyunlu Ertan, 2014,s.99-100). En genel ifadesiyle kent hakkı, mekanın kent olmasından kaynaklı ortaya çıkan potansiyel imkanlardan, kentte yaşayan insanların/ tarafların ihtiyaç duyduğu ölçüde yararlanması ve imkanların yaratılmasında tarafların söz sahibi olmasına dayanmaktadır. Diğer bir ifadeyle kentli hakları bağlamında kentte bulunan herkes, temiz ve sağlıklı bir kentte yaşama, yeterli kamu hizmetlerini alma ve her türlü ihtiyaçlarının karşılanması hakkına sahiptir. Bu anlamda kapsamı oldukça geniştir (Karasu, 2009,s.9; 12). Kentli haklarının somut biçimde ilk kez ortaya konulduğu Kentsel Şart -I' de yer verilen haklardan biri de, her bireyin spor yapabileceği ve boş zamanlarını değerlendirebileceği alanların oluşturulmasıdır. Ayrıca Şart'da oyun alanlarının da dahil olduğu açık alanların kentin yapısı kadar önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır (Akt. Mutlu, 2010,s.128; 281-282)

Çocuklar açısından en temel politika unsuru ise, birçok açıdan çocuğun yaşamında etkisi olan oyun alanlarıdır. Bu alanlar çocukların karşılaştığı, etkileşim kurduğu, bedensel aktivitelerin gerçekleştiği temel mekânlardır. Belirtilen öneme bağlı olarak alanın niceliğine yönelik bazı kriterlerin getirildiği görülmektedir. Örneğin Almanya'da oyun ve çocuk bahçeleri için kişi başına 0.5-2.4 m², Avustralya'da (5.000 kişilik mahalle ölçeğini dikkate alarak) 4.6 m², Fransa'da 5m², İngiltere'de 24 m² olarak belirlenmiştir (Akt. Yılmaz ve Bulut, 2002,s.346). Yine nicelik açısından çocuk başına oyun alanının 6 m², 5-7 m², 4 m² gibi olması gerektiği yönünde görüşler bulunmaktadır (Akt. Yeşil ve Beyli, 2018,s.653). Türkiye'de ise Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelikte, park, çocuk bahçesi, oyun alanları olarak ayrılan alanlar "*aktif yeşil alan*" olarak nitelendirilmekte ve kişi başına asgari 10 m² olarak belirlenmektedir (Şimşek, 2010,s.171). Bu aktif yeşil alanın dağılımı ise; kişi başına 1.5 m² çocuk oyun alanı, 2 m² mahalle ve semt parkı, 3,5 m² kent parkı ve 3 m² spor alanları olarak yapılmaktadır (Akt. Demir, Aydemir ve Önem, 2015,s.273).

Çocukların yaşam evresi içinde oyunun, oyun elemanlarının ve oyun alanlarının işlevleri değişkenlik göstermektedir. Erkartal (2015: 99), Gür ve Zorlu (2002)'den hareketle çocuk oyun türlerini beden hareketinin yoğunluğu ve kurgulanma biçimine göre ikiye ayırmaktadır. Bu oyunlarda kendi içinde, beden hareketlerinin yoğunluğuna göre aktif ve pasif şeklinde; kurgulanma biçimine göre ise yaratıcı, düşsel, bilişsel ve eğitsel biçimde sınıf-

landırılmaktadır. Bu nedenle farklı yaş gruplarına karşılık gelecek araçların ve alanların kullanımı önemli bulunmaktadır. Farklı yaş grupları dikkate alınarak yapılan bir sınıflandırmaya göre oyun mekanları; sabit olmayan malzemelerin, kum havuzlarının, oyun evlerinin, oyun heykelleri gibi unsurların bulunduğu *oyun bahçeleri* (3-6 arası yaş), salıncak, kaydırak ve diğer elemanların yer aldığı, serbest etkinlik ve spor alanlarının bulunduğu *oyun alanları* (5-16 arası yaş) ve spor kortların, yüzme komplekslerinin, kültürel ve sanatsal etkinlik alanlarının bulunduğu *oyun arsaları* (13-19 arası yaş) şeklinde belirtilmektedir (Yılmaz ve Bulut, 2002,s.347-348).

İfade edilenler çerçevesinde iyi bir oyun parkı için aşağıda yer verilen kriterler öne çıkarılmaktadır (İstanbul 95, 2018,s.3):

- **Konum-Ulaşılabilirlik:** Çocuğun bulunduğu yerleşim alanına yakınlığı ve ulaşılabilirliği.
- **Yaş grubuna uygunluk:** Oyun elemanlarının, farklı yaş gruplarının özellik ve ihtiyaçlarına karşılık gelmesi.
- **Temel ihtiyaçların karşılanması:** Çocukların ve onlara eşlik eden kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak donanımların varlığı.
- **Güvenlik:** Hem oyun elemanlarının hem de genel olarak oyun alanının risklerden arındırılarak güvenli hale getirilmesi.
- **Kapsayıcılık:** Oyun alanının ve elemanlarının, çocuk topluluğu içinde farklı özellikleriyle yer alan taraflara karşılık gelme durumu.
- **Özgünlük:** Yerleşim alanının kültürüne ve doğal şartlarına uygunluk.
- **Davetkâr ortam:** Oyun elemanlarının ve oyun alanının teşvik edici şekilde düzenlenmesi.
- **Doğayla olan ilişkisi:** Doğal donatılarla (çimen, su, kum, ağaç gibi) bütünleşik bir alanı yansıtmaları.
- **Esneklik:** Sabit donatıların dışında, değiştirilebilir, taşınabilir ve farklı şekillerde değerlendirilebilir malzemelerin bulunması.
- **Risk alma ve deneme:** Çocukların kapasite ve yeterliliklerini değerlendirebilecekleri alanların bulunması.
- **Oyun çeşitliliği:** Farklı açılardan çocukların gelişimine katkı sunacak oyun çeşitliliğinin bulunması.

Oyun alanlarına yönelik politikaların geliştirilmesi konusunda, Türkiye’de kentsel alanda temel aktör belediyelerdir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. Maddesinde, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla hangi hizmetlerin belediyeler tarafından yerine getirileceği sıralanmaktadır. Bu

hizmetler arasında, çocuk oyun alanları şeklinde ayrıca belirtilmemekle birlikte, *park ve yeşil alanlar* da belediyelerin görev ve sorumluluklarına bırakılmaktadır. Dolayısıyla belediyeler, öncesinde belirtilen kriterler bağlamında, öncelikle çocuğun yaşadığı mahalleyi baz alarak, ihtiyaç duyulan miktarda ve nitelikte oyun alanı oluşturmak ve bakımını yerine getirmekle yetkilidir.

Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı

Araştırmanın temel amacı, çocuk oyun alanları üzerinden yerel politikada çocuğun ne düzeyde karşılık bulduğunu incelemektir. Ayrıca bu araştırmada, Giresun Belediyesi'nin de yer aldığı, 2014-2015 yılları arasında UNICEF önceliğinde gerçekleştirilen "*Çocuk Dostu Kent*" projesinin, oyun alanlarına olan etkisini irdelemek amacı güdülmektedir.

Giresun merkez ilçe özelinde, genel olarak açık yeşil alanlara yönelik bir araştırma bulunmaktadır (bkz. Koç, 2019). Bu çalışmada ise detayda, yeşil alanların bir alt bileşeni olan çocuk oyun alanlarına odaklanılmaktadır. Bu durum çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

Araştırmanın kapsamını Giresun merkez ilçe oluşturmaktadır. TÜİK'in 2019 verilerine göre Giresun il nüfusu 448.400'dir. Giresun'un 16 ilçesi bulunmakta, bu ilçeler arasında en fazla nüfusa sahip yerleşim yeri 135.920 kişiyle merkez ilçedir. Bu nüfusun 7.948'i 0-4, 8.418'i 10-14 yaş aralığında bulunan çocuklardan oluşmaktadır. Toplamda da 16.366 0-14 yaş aralığında çocuk bulunmaktadır. Giresun Belediyesi'nin hizmet sunduğu sınırları içinde Tablo 1'de yer verildiği üzere 28 mahalle bulunmaktadır. Ayrıca dört yerleşim (Uzgun, Alınca, Barça ve Güney Köy) yerinden oluşan mücavir alanı yer almaktadır.

Tablo 1. Mahallerin Çocuk Durumu

Mahalleler	Mahallenin Nüfusu	0-14 Çocuk Sayısı (2019)	Çocuk Oranı (%)
Aksu Mahallesi	8.831	1.992	0,23
Çınarlar Mahallesi	3.372	638	0,19
Çıtlakkale Mahallesi	11.708	2.458	0,21
Fevzi Çakmak Mahallesi	4.143	906	0,22
Gaziler Mahallesi	5.018	467	0,09
Gedikkaya Mahallesi	12.310	2.840	0,23
Gemilerçekeği Mahallesi	7.804	1.436	0,18
Güre Mahallesi	2.858	338	0,12
Hacı Hüseyin Mahallesi	6.570	1.328	0,20
Hacı Miktad Mahallesi	2.473	433	0,17
Hacı Siyam Mahallesi	9.539	1.616	0,17
Kale Mahallesi	2.109	300	0,14
Kapı Mahallesi	1.361	293	0,22
Kavaklar Mahallesi	6.597	1.186	0,18
Nizamiye Mahallesi	4.323	866	0,20
Osmaniye Mahallesi	3.605	653	0,18
Seldeğirmeni Mahallesi	2.705	592	0,22
Şeyhkeremettin Mahallesi	813	128	0,16
Teyyaredüzü Mahallesi	14.757	3.053	0,21
Erikliman Mahallesi	2.026	416	0,21
Kayadibi Mahallesi	1.025	121	0,12
Küçükköy Mahallesi	863	162	0,19
Çaykara Mahallesi	1.141	202	0,18
Aydınlar Mahallesi	638	140	0,22
Cumhuriyet Mahallesi	289	171	0,06
Yalı Mahallesi	361	39	0,11
Sultan Selim Mahallesi	411	71	0,17
Toplam	117.650	22.691	0,19

Kaynak: TÜİK, 2019; Giresun Belediyesi Kent Rehberi, <http://keos.giresun.bel.tr:85/keos/>

Araştırmanın Yöntemi

Çocuk oyun alanlarıyla ilgili önemli bir literatürün ortaya çıktığı görülmektedir. Gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde anket gibi bazı nicel yöntemlere başvurulmakla birlikte, büyük oranda nitel yöntem bağlamında araştırmaların yapıldığı anlaşılmaktadır. Nitel yöntem arasından ise oyun alanlarının niteliğini ortaya çıkarmaya çalışan hem çocuklara hem de ebeveynlerine yönelik mülakatlar (Jansson, 2008) ve oyun alanlarında verilerin elde edilmesini sağlayan bir form üzerinden yerinde gözlem öne çıkmakta-

¹ 0-6 yaş grubu 15'den küçük olduğu için verisi bulunmamaktadır.

dır. Bu çalışmada da, ilgili literatürden hareketle, öncelikle Giresun merkez özelinde çocuk oyun alanlarının niceliksel durumu ortaya çıkarılmakta ve hazırlanan bir form üzerinden niteliksel durumu inceleme konusu yapılmaktadır. Ayrıca gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde çocuk oyun alanlarının peyzaj mimarlığı, okul öncesi eğitimi, çocuk gelişimi, şehir ve bölge planlama, beden eğitimi gibi bilim alanları kapsamında inceleme konusu yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada çocuk oyun alanlarına, yerel yönetim politikalarının aracı bir unsuru olarak odaklanılmaktadır. Bu bağlamda niceliksel bir durum tespiti yapılmakta ve oyun alanlarının niteliği belirlenen kriterler üzerinden incelenmektedir².

İlgili araştırmalarda kriterlerin farklı şekilde belirlendiği ve uygulandığı (bkz. Duman ve Koçak, 2013; Ermiyagil ve Gürçınar, 2015; Başaran Uysal, 2015) görülmektedir. Bu çalışmada yapılan yaş sınıflandırmasına göre fonksiyonellik, güvenlik ve bakım kriterleri, aşağıda tabloda yer verildiği şekilde dikkate alınmaktadır. Ayrıca oyun elemanı ve zemin malzemeleri dikkate alınmaktadır. Diğer taraftan oyun parkını tamamlayıcı unsurlar (çeşme, gölgelendirme, tuvalet, çocuk bakım mekanı, oturma bankı, bisiklet yolu, yürüyüş yolu, aydınlatma, çöp kutusu, bitkilendirme, konum, bedensel engellilere uyumluluğu gibi) da dikkate alınmaktadır. İfade edilenler çerçevesinde hazırlanan form aracılığıyla çocuk sayısı ile öne çıkan ve ilçe yerleşim alanında bulunan, çocukların %70'ini barındıran Aksu, Çıtlakkale, Gedikkaya, Gemilerçekeği, Hacı Hüseyin, Hacı Siyam, Kavaklar ve Teyyaredüzü Mahalleleri'nde yerinde inceleme yapılmaktadır. Ayrıca 2012'den bu yana Giresun Belediyesi Çocuk Birimi Koordinatörü ile 20. 02. 2020 tarihinde ortalama 30 dk. süren yarı yapılandırılmış bir mülakat gerçekleştirilmiştir.

²Veri elde etme formu hazırlanırken ilgili şu kaynaklardan yararlanılmıştır: Coşkun, 2015; Ermiyagil ve Gürçınar, 2015, Özalp vd., 2012, Samur ve Kızıltepe, 2018; Türkan ve Önder, 2011; Türkan, 2009; Pepe ve Kazan Kırçık, 2005; Yılmaz ve Bulut, 2002; Akkühah ve Güngör, 2009; Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhançcı, 2018; Bahtiyar Karadeniz, 2016; Uysal, 2014; Koçan ve Çorbacı, ?; Çetin, 2003; Kuşuluoğlu, 2013.

Tablo 2. Oyun Elemanlarının Fonksiyonelliği, Güvenliği ve Bakımı Değerlendirme Kriterleri

Fonksiyonellik	<p>Hiç: Oyun alanı yaş gruplarına göre tasarlanmamış, oyun alanları arasında yeterli mesafenin bulunmaması ve tamamlayıcı donatıların uygun yerlerde bulunmaması.</p> <p>Az: Oyun alanı yaş gruplarına göre tasarlanmamış, oyun alanları arasında yeterli mesafe bulunmakta ve tamamlayıcı donatıların uygun yerlerde bulunmaması.</p> <p>Orta: Oyun alanı yaş gruplarına göre tasarlanmamış, oyun alanları arasında yeterli mesafe bulunmakta ve tamamlayıcı donatılar uygun yerlerde bulunmakta</p> <p>Çok: Oyun alanı yaş gruplarına göre tasarlanmış, oyun alanları arasında yeterli mesafe bulunmakta ve tamamlayıcı donatılar uygun yerlerde bulunmakta</p>
Güvenlik (malzeme güvenliği ve genel olarak alanın güvenliği)	<p>Hiç: Parkın etrafı kuşatmayla çevrili değil, oyun elemanları bakımlı değil ve olması gereken güvenlik uygulamaları bulunmamakta (salıncak koruması yok, kaydırığın merdiveni uygun değil, kaydırığın zemini aşınmış vb.)</p> <p>Az: Parkın etrafında kuşatma bulunmakta fakat araç yoluna çıkan kapılar açık, oyun elemanları bakımlı değil.</p> <p>Orta: Parkın etrafında kuşatma bulunmakta fakat araç yoluna çıkan kapılar açık; oyun elemanları bakımlı.</p> <p>Çok: Parkın etrafında kuşatma bulunmakta, araç yoluna çıkan kapılar kapalı ve oyun elemanları bakımlı.</p>
Bakım	<p>Hiç: Oyun elemanlarının tamamına yakını kullanılmayacak durumda.</p> <p>Az: Oyun elemanlarının bir kısmı kullanılabilir durumda</p> <p>Orta: Oyun elemanları kullanılabilir durumda fakat boyasız, eklem yerleri bakılmamış, paslı veya kırık durumda</p> <p>Çok: Oyun elemanlarının tamamı kullanılmakta ve bakımları yapılmış durumda</p>

Araştırmanın Bulguları

Oyun Alanlarının Mekânsal Görünümü

Araştırmanın odağını 8 mahalle oluşturmaktadır. Giresun il merkezinde bulunan çocukların %70'i, ifade edilen mahallelerde yaşamaktadır. Bu mahallerin üçü (Hacı Siyam, Hacı Hüseyin ve Gemilerçekeği Mah.) eski yerleşim alanlarıdır. Diğer mahalleler son yıllarda inşa edilen konutlarla birlikte öne çıkmaya başlayan yeni yerleşim alanlarına karşılık gelmektedir. İfade edilen yerleşim yerleri arasında çocuk oyun alanları açısından, yeni yerleşim alanlarının daha fazla plan odaklı olmasına rağmen çok büyük farklılıklar bulunmadığı görülmektedir. Oyun mekanı açısından miktarın artmasında en önemli etken, İl Özel İdaresi'nin yapımını ve sonrasında Giresun Belediyesi'ne devrini gerçekleştirdiği dolgu alanlarıdır.

Miktar açısından odaklanıldığında, öncesinde de yer verildiği üzere Türkiye'de çocuk başına 10 m²'lik aktif yeşil alan (park, bahçe, oyun alanları) öngörülmektedir. Sadece oyun alanları dikkate alındığında ise her bir çocuk için 1,5 m²'lik alanın olması gerekliliği öne çıkarılmaktadır.

Tablo 3. Oyun Alanlarının Mekânsal Durumu

Mahalleler ve Kapladığı Alan (m ²³)	Kuruluş	Parklar	Parkların Alanı	Toplam Alan (m ²)	0-14 Yaş Çocuk	Çocuk Başına Düşen Miktar (m ²⁹)
Aksu / 3.660.019		Abacıbüki Parkı	561	5.009	1.992	2.5
		Hayrettin Erkmen Çocuk Parkı	2.612			
	2018	Aksu Mahallesi Konakyanı Sok. Çocuk Parkı	1.020			
		Deniz Sitesi Parkı	816			
Çınarlar / 84.209		Çınarlar Mah. Kaymak Sok. Çocuk Parkı	1.040	1.466	638	2.3
		Seyidi Vakkas Çocuk Parkı	116			
		Tepebaşı Parkı	110			
		Dr. Atsushi Miyazaki Parkı	200			
Çıtlakkale / 2.832.205	2014	Çıtlakkale Mah. Sönmez Sokak Çocuk Parkı	410	8.107	2.458	3.3
	2019	Çıtlakkale Mah. 121. Nolu Sokak Çocuk P.	1.450			
		Soyer Sitesi Çocuk Parkı	571			
		Sözmez Caddesi Çocuk Parkı	1.805			
		Banş Manço Parkı	3.551			
		26 Evler Üstü Çocuk Parkı	260			
		26 Evler Çocuk Parkı	60			
Fevzi Çakmak /356.294	2014	Yeni Mahalle Çocuk Parkı	1.020	1.020	906	1.1
Gaziler / 1.243.694	2011	Gaziler Mahallesi Çocuk Parkı	1.175	1.405	467	3
		Gaziler Tepesi Çocuk Parkı	230			
	2015	Derya Sayın Çocuk Parkı	510			
Gedikkaya / 1.932.321	2015	Nihal Şen Çocuk Parkı	1.350	4.306	2.840	1.5
	2018	Gedikkaya Mah. Nihatbey Cad. Çocuk Parkı	970			
	2019	Tez-Koop Sitesi Çocuk Parkı	695			
		Polis Lojmanları Parkı	781			
Gemilerçekeği / 439.077	2011	Mustafa Aydınay Parkı	657	2.501	1.436	1.7
		Tozlu Sokak Çocuk Parkı	220			
	2018	Botanik Bahçe ⁴	1.000			

³ Mahallelerin alan bilgileri Giresun Belediyesi tarafından hazırlanan Kent Bilgi Sistemi (<http://keos.giresun.bel.tr:85/keos/>)'nden alınmıştır.

Levent Memiş –Sıla Gülcan

		SAGAE Parkı ⁵	624			
Güre / 120.820		Can Yücel Parkı	3.168	3.168	338	9.3
Hacı Hüseyin / 276.330		19 Eylül Çocuk Parkı	1.627			
		15 Temmuz Spor Kompleksi ⁶	1.200	2.827	1.328	2.1
Hacı Siyam / 405.920	2011	İnönü Caddesi Çocuk Parkı	460			
		Süleymen&Abdullah Bozbağ Çocuk Parkı	200			
		Sazbeyi Çocuk Parkı	1.773			
	2009	Cumhuriyet Parkı ⁷	500	2.933	1.616	1.8
Kale / 372.290		Kale Mesire Alanı Çocuk Parkı	500	500	300	1.6
Kavaklar / 4.916.615	2014	Çotanak Çocuk Parkı	998	2.154	1.186	1.8
		Hopçuk Parkı	500			
		Acar Sitesi Çocuk Parkı	656			
Nizamiye /217.746	2014	Kubilay Güngör Parkı	730	730	866	0.8
Seldeğirmeni / 2.133.651	2019	Stad Park Evleri Çocuk Parkı	1.100	1.100	592	1.9
Teyyaredüzü / 3.564.382	2009	Dattara Mehmet Yüksel Parkı	1.418			
	2011	Mollaoğlu Sokak Çocuk Parkı	114			
	2020	Bozbağ Caddesi Parkı	6.072			
		Hasret Sitesi Parkı	854			
	2010	Mustafa Dağ Parkı	593			
	2003	Teyyaredüzü Parkı	1.864			
	2003	Fiskobirlik 75. Yıl Parkı	985			
		Öğretmenler Sitesi Çocuk Parkı	1.257			
	2014	Gençlik Merkezi ⁸	3.600	13.157	3.053	4.3
Osmaniye /99.988		23 Nisan Çocuk Parkı	462	462	866	0.5
Erikliman /770.262					416	
Kayadibi /5.142.218					121	

⁴ Alanın toplam yüzölçümü 17.820 m2, burada oyun elemanlarının bulunduğu alan dikkate alınmaktadır.

⁵ Çocuk parkı olarak yer verilmekte fakat yenilenmek üzere olduğundan dolayı oyun elemanlarının kaldırıldığı anlaşılmakta.

⁶ Alanın tamamı 26 630 m2, burada oyun elemanlarının bulunduğu yaklaşık 2400 m2'lik alan dikkate alınmaktadır.

⁷ Alanın tamamı 28 037 m2, burada oyun elemanlarının bulunduğu yaklaşık 1000 m2'lik alan dikkate alınmaktadır.

⁸ Alanın tamamı 25.750 m2, burada oyun elemanlarının bulunduğu yaklaşık 3600 m2'lik alan dikkate alınmaktadır.

Kentsel Alanda Çocuk ve Çocuk Oyun Alanları: Giresun Merkez İlçe Örneğinde Bir Araştırma

Küçükköy /1.960.818	162		
Çaykara /4.484.252	202		
Aydınlar /1.756.103	140		
Cumhuriyet /1.301.923	17 ⁹		
Yalı / 1.199.730	39		
Sultan Selim /238.784	71		
Şeyhkeramattin /43.015	128		
Hacı Miktat /131.836	433		
Kapu /44.369	293		
Samanlıkkıranı /996.096	- ¹⁰		
Toplam	50.845	22.904	2,2

⁹ Bu veri 7-14 yaş grubuna ait olup, 0-6 yaş grubuna ait veri bulunmamaktadır.

¹⁰ Belirtilen yaş grubuna ait veri bulunmamaktadır.

Yukarıda yer verilen Tablo 3’de çocuklar için dizayn edilen, oyun elemanlarının bulunduğu parklara yer verilmektedir. Farklı yaş gruplarına hitap eden parklarda ise, çocuklar için ayrılan alanlar dikkate alınmıştır. Bu kapsamda kullanımda olan 50 adet oyun alanının varlığı tespit edilmiştir¹¹. Ele alınan yerleşim alanında, 0-14 yaş aralığında çocukların en fazla bulunduğu mahallelerin sırasıyla, Teyyaredüzü, Gedikkaya, Çıtlakkale ve Aksu Mahallelerinin olduğu görülmektedir. Bu mahalleler aynı zamanda sahip oldukları coğrafi özellikleriyle kentleşmenin genişleme gösterdiği yeni yerleşimlere karşılık gelmektedir. Mahallelerin genel nüfusu içinde çocukların oransal durumu incelendiğinde ise, % 23’lük dilimle en fazla Aksu ve Gedikkaya Mahallelerinde, en az ise %10’luk dilimle Gaziler ve Güre Mahallelerinde bulunduğu tespit edilmektedir. Tablo 3 incelendiğinde, miktar açısından en fazla oyun alanının 13.157 ile Teyyaredüzü Mahallesi’nde olduğu ve çocuk başına 4.3 m²lik alanın düştüğü, fakat mahallenin yerleşim ölçeğinin küçük olmasıyla ilişkili olarak en fazla çocuk oyun alanının 9,3 m² ile Güre Mahallesi’nde olduğu görülmektedir. Ayrıca Teyyaredüzü Mahallesi’nde bulunan 9 çocuk parkının, mahallenin yüz ölçümü dikkate alındığında, dengeli bir dağılım gösterdiği de ifade edilebilir. Dağılım açısından benzer bir durum Çıtlakkale Mahallesi için de söylenebilir. Fakat Güre Mahallesi’ni hariç tutarsak, sahip olunan yüz ölçüm dikkate alındığında çocuk başına 2.5 m² alan düşen Aksu Mahallesi için aynı şeyi söylemek mümkün gözükmemektedir. Burada belirtmek gerekir ki, çalışmamızın konusu olmakla birlikte, mahallelerin yüz ölçümü üzerindeki orantısızlık bir ölçek sorununu da gündeme getirmektedir.

Çocuk başına 1,5 m² asgari kriter dikkate alındığında, çocuk nüfusunun önemli diliminin yaşadığı mahallerde 9.3 ile 1.5 m² aralığında değişkenlik gösteren oyun alanının olduğu, kırsal nitelikleri ağır basan mahallelerde ise oyun alanlarının bulunmadığı veya yetersiz olduğu görülmektedir. İfade edilenler bağlamında 12 mahallede çocuk oyun alanı bulunmamakta, bu alanlardan 4’ü kentin merkezi yerleşiminde, 1’i yeni kentleşmekte olan bir noktada ve 7’si ise kırsal niteliği ağırlıklı olan bir alanda konumlanmaktadır.

¹¹ Belirtmek gerekir ki, burada genel kamunun hizmetine sunulmuş oyun alanları dikkate alınmakta, sitelerin kendi içinde oluşturdukları oyun alanları dikkate alınmamaktadır. Ancak bir oyun alanı, bir sitede yer almakla birlikte dışarıdan çocukların kullanımına açıksa, o zaman dikkate alınmıştır.

Parklarda Yer Alan Oyun Elemanlarının Türleri ve Yaş gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubuna Göre Uygunluğu

Parkta Yer Alan Oyun Elemanları		Sayısı	0-3	4-6	7-15
Kaydırak	Dalgalı/düz-Tekli/çiftli	97	26	60	11
	Spiral-Tekli/çiftli	42	-	31	11
	Tünel	7	-	5	2
Toplam		146	26	96	24
Salıncak	Tek dönerli	-	-	-	-
	Çok dönerli	2	-	2	-
	Tek noktalı	127	6712	49	11
	Bağlantılı	-	-	-	-
Toplam		129	67	51	11
Atlı Karınca	Döner koltuklu	1	-	1	-
	Klasik	-	-	-	-
	Asılı	1	-	1	-
	Tekli	4	-	4	-
Toplam		6	-	6	-
Tırmanma	Merdivenli	6	-	-	6
	İpli	21	-	1	20
	Ağaç tipli	16	-	-	16
	Kaya tipli	20	-	3	17
Toplam		63	-	4	59
Tahteravalli	Düşey hareketli	-	-	-	-
	Tek noktaya bağlı	35	-	26	9
	Çok noktaya bağlı	-	-	-	-
Toplam		35	-	26	9
Yaylı Oyun Elemanı	Trambolin	-	-	-	-
	Sabit noktada yaylanma	10	-	10	-
Toplam		10	-	10	-
Havada Asılı Kalmayı Sağlayanlar		6	-	-	6
Toplam		6	-	-	6

Parklarda bulunan oyun elemanları incelendiğinde genellikle kaydırak, salıncak, tırmanma araçları ve daha az miktarda tahteravallinin yaygın şekilde yer aldığı görülmektedir. Kaydıraklar, düz, dalgalı ve spiral türleriyle bulunmakta; salıncaklar, tek noktaya bağlı tek yön özellikleriyle karşılık bulmakta; tırmanma araçları ise diğerlerine göre daha fazla çeşitlilik göstererek merdivenli, ipli, ağaç ve kaya tipi türleriyle karşılık bulmaktadır. Bu oyun elemanlarının dışında daha az bulunan tahteravalliler tek noktaya

¹² Salıncakların bu kategoride yer almasında Acar (2017: 12)'in da vurguladığı üzere kemerin varlığı dikkate alınmıştır.

bağlı şekilde; yaylı oyuncaklar sabit noktaya bağlı yaylanma şeklinde; havada kalmayı sağlayan araçlar demirde tutularak ilerleme şeklinde; atlı karıncalar ise daha çok teklifleriyle öne çıkmaktadır. Burada belirtmek gerekir ki kaydırak, salıncak ve tahteravalli dışındaki oyun elemanları, bir mahalle parkı olma özelliğinin dışında tüm kentteki çocuklara hitap eden 15 Temmuz Spor Kompleksi, Botanik Bahçe ve Gençlik Merkezi'nin alanında bulunan çocuk oyun alanlarında görülmektedir (bkz. Şekil 1). Denizin doldurulmasıyla ortaya çıkan bu alanlar oyun alanlarının miktarını artırdığı gibi oyun elemanlarını da çeşitlendirmiştir.

Şekil 1. Mekânsal Genişliği ve Oyun Elemanları Çeşitliliğiyle Öne Çıkan Parklar

Yaş grupları açısından oyun elemanları incelendiğinde, özellikle 0-3 yaş grubu çocuklarının göz ardı edildiği görülmektedir. Daha çok bu yaş grubuna karşılık gelecek, bir birleri arasında etkileşimi sağlayacak kum havuzu, oyun evleri, tutunmayı ve yer değiştirmeyi sağlayan araçlar gibi oyun elemanlarının varlığı tespit edilememektedir. Mevcut durumda bu yaş grubunun belirli bir evresinde bulunan çocukların kullanabileceği salıncaklar ve kaydıraklar bulunmaktadır. Belirtmek gerekir ki, 0-3 yaş grubu açısından istisnai bir örnek Gençlik Merkezi'nde yer alan oyun alanında bulunmaktadır. Şekil 2'de görülebileceği gibi ilgili yaş grubunun bir araya gelip oynayabileceği bir alan oluşturulmuştur.

Şekil 2. 0-3 Yaş Çocuklara Yönelik Oyun Elemanları

Diğer taraftan araştırmanın gerçekleştirildiği parkların yaklaşık yarısında, farklı büyüklüklerde, genellikle zemini taş, etrafı tel örgüyle çevrili olan basketbol veya tenis alanlarının bulunduğu tespit edilmektedir. Bu hususta yine dolgu alanlarına inşa edilen parklar öne çıkmaktadır. Bu imkânlar özellikle 7-15 yaş gurubu için önemli görülmektedir.

Çeşitli Açılardan Oyun Elemanlarının ve Oyun Alanlarının Niteliksel Durumu

Burada oyun elemanları ve oyun alanlarının fonksiyonelliği, güvenliği ve bakımı açısından niteliksel durum incelenmektedir (bkz. Tablo 5).

Tablo 5. Oyun Elemanlarının Fonksiyonelliği, Güvenliği ve Bakımı

Parkta Yer Alan Oyun Elemanları	Fonksiyonelliği				Güvenliği				Bakımı			
	A	O	Ç	H	A	O	Ç	H	A	O	Ç	H ¹³
Kaydırak	7	20	3	3	7	24	2	3	12	15	4	5
Salıncak	8	19	7	1	4	27	3	2	13	13	4	5
Tırmanma	-	6	2	-	1	6	-	1	2	5	-	1
Tahtarevalli	7	18	2	1	2	21	1	3	7	13	2	6
Atlı karınca	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Yaylı oyuncaklar	1	-	1	-	-	2	-	-	-	2	-	-
Asılı kalmayı sağlayan araçlar	-	3	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-

Oyun elemanlarının fonksiyonelliği açısından parklar incelendiğinde “orta” düzeyde bir durumun varlığı öne çıkmaktadır. Fonksiyonellik açısından en önemli unsur salıncak ve kaydırakların diğer oyun elemanlarının konumu arasında ortaya çıkmaktadır. Oyun elemanları arasında mesafenin azlığı veya iç içe geçmişliği, özellikle küçük yaş grubundaki çocuklar için kullanımı düşürmekte ve bazı riskler ortaya çıkarabilmektedir. Yapılan incelemede fonksiyonelliği düşüren diğer önemli bir husus ise, daha çok 2-4 yaş aralığına hitap eden kaydıraklar ile daha üst yaş grubuna hitap eden kaydırakların aynı ünite içinde yer almasıdır. Farklı yaş gruplarının aynı merdiveni kullanıyor olması fonksiyonelliği azaltmaktadır (bkz. Şekil 3).

¹³ A: Az, O: Orta, Ç: Çok, H: Hiç.

Şekil 3. Oyun Elemanlarının Fonksiyonelliği

Oyun elemanlarının bakım durumu büyük oranda “az” ve “orta” olarak tespit edilmektedir. Bu noktada bakımla ilişkili yaygın olarak salıncak kemplerinin kırıklığı, bağlantı noktalarının aşınmışlığı oyun elemanlarının kırık olması öne çıkmaktadır (bkz. Şekil 4). Genel olarak ele alındığında oyun elemanlarının nispeten yeni olması, bakım açısından çok olumsuz bir durumu yansıtmamaktadır. Ancak tüm oyun elemanları ve parkın geneli açısından bakımsız olan dört park bulunmaktadır. Bu parklar Hacı Siyam Mahallesi’nde bulunan 19 Eylül Çocuk Parkı, Aksu Mahallesi’nde Deniz Sitesi çocuk parkı, Çıtlakkale Mahallesi’nde Sönmez Caddesi çocuk parkı ve Teyyaredüzü Mahallesi Mollaoğlu Sokakta bulunan çocuk parkı.

Şekil 4. Oyun Elemanlarının Bakımı

Oyun elemanlarının ve oyun alanının geneli dikkate alındığında, büyük oranda “orta” düzeyde güvenli olduğu tespit edilmektedir. Oyun elemanlarının sağlamlığı, bariyerlerin varlığı, zemin kaplama, oyun elemanlarının bulunduğu konum ve genel olarak park alanının koruma (kuşatma) çemberi içine alınması güvenliği sağlayan unsurlardır. Fakat bakımların zamanında yapılmaması, uygun olmayan oyun elemanlarının kullanılması (örneğin kaydırağın yere inme noktasındaki yükseltinin uygunsuzluğu, bkz.

Şekil 5), “yakalama alanlarının” varlığı¹⁴, araç yoluyla bağlantı noktalarında bariyerlerin bulunmaması, rögar gibi unsurların varlığı, trafo, gaz dağıtım ünitesi gibi araçların bulunması, oyun alanlarının güvenliğini düşürmektedir (bkz. Şekil 5). Bu bağlamda incelenen 37 parkın 6 tanesinde trafo veya gaz dağıtım merkezinin varlığı tespit edilmektedir.

Şekil 5. Oyun Alanının ve Elemanlarının Güvenliği

Oyun Elemanlarında ve Oyun Alanının Zemininde Kullanılan Malzemelerin Durumu

Oyun elemanlarında kullanılan malzeme açısından incelendiğinde plastik malzemenin baskın şekilde öne çıktığı görülmektedir. Plastik malzemeyi tamamlayan malzeme ise demirdir. İp ise tırmanma elemanlarının yapımında kullanılan bir malzeme olarak tespit edilmektedir. Diğer taraftan

¹⁴ Korkulukların kullanan yaş grubuna uygun olmaması, el veya ayağın boşluğa gitme durumu. Akkühah ve Güngör, 2009: 13.

aşşap malzeme, çok sınırlı düzeyde bazı geçiş noktalarında kullanılmakla birlikte, tercih edilmeyen bir malzeme olduğu anlaşılmaktadır (bkz. Tablo 6).

Tablo 6. Oyun elemanları ve zemin malzemeleri

Parkta Yer Alan Oyun Elemanları	Oyun elemanı malzemeleri				Zemin malzemeleri				
	P+D	D	A	İ	Ç	B	K	K	T ¹⁵
Kaydırak	130					2	27	5	2
Salıncak	115					2	27	4	2
Tırmanma	45	1		15		1	7		1
Tahtarevalli	35						23	2	2
Atlı karınca	6						1		
Yaylı oyuncaklar		10					2		
Havada asılı kalmayı sağlayan araçlar		6					4		

Oyun alanlarının zemin malzemesi incelendiğinde yaralanmaları azaltacak bir malzeme olan kauçukun yaygın şekilde kullanıldığı görülmektedir. Az sayıda oyun alanında ise toprak ve kum zeminin olduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil 6).

Şekil 6. Oyun Alanlarının Zemin Durumu

Oyun Alanlarının Tamamlayıcı Unsurları

Oyun alanı tamamlayan, güvenliğini, işlevselliğini ve kullanımını etkileyen bazı unsurların varlığı önemli görülmektedir (bkz. Tablo 7).

¹⁵ P+D: Plastik ve demir, D: Demir, A: Aşşap, İ: İp, Ç: Çakıl, B: Beton, K: Kauçuk, K: Kum, T: Toprak.

Tablo 7. Oyun Alanı Tamamlayıcılarının Durumu

Oyun Alanı Tamamlayıcıları		Var		Yok	
		F	%	F	%
Çeşme		8	22	29	78
Gölgelendirme	Tente	-		37	100
	Pergole	9	24	28	76
	Geniş yapraklı ağaç	14	38	23	62
	Dar yapraklı ağaç	8	22	29	78
Tuvalet		3	8	34	92
Oturma bankı		31	84	6	16
Kamelya		9	24	28	76
Çocuk bakım mekânı		2	5	35	95
Bisiklet yolu		2	5	35	95
Serbest alan		9	24	28	76
Yürüyüş yolu		3	8	34	92
Spor aletleri		9	24	28	76
Aydınlatma		18	49	19	51
Çöp kutusu		27	73	10	27
Bitki-Ağaç	Ağaç	25	68	12	32
	Çalı	17	46	20	54
	Çiçek	10	27	27	73
	Yer örtücü bitki	14	38	23	62

Gerçekleştirilen incelemede oyun alanlarının sadece sekizinde kullanılabilir durumda çeşmenin varlığı tespit edilmektedir (bkz. Şekil 7).

Şekil 7. Oyun Alanlarında Çeşme

Çocuklara eşlik eden aileleri açısından oyun alanlarının tamamlayıcı bir unsuru oturma alanlarıdır. Özellikle oyun elemanlarının bulunduğu noktaya yakın bir yerde bulunması önemli görülmektedir. Bu bağlamda yapılan incelemede oturma banklarının altısı hariç diğer oyun alanlarında, oyun elemanlarına yakın bir noktada konumlandırılarak yer verildiği görülmek-

tedir. Oturma elemanlarının başka bir türü olan kamelyaların ise dokuz parkta bulunduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil 8).

Oyun alanlarında güneşin zararlı etkilerine karşı gölgelendirme işlevi gören araçlar açısından bakıldığında ağaçların ve pergolenin öne çıktığı görülmektedir (bkz. Şekil 9).

Şekil 8. Oyun Alanlarında Oturma Elemanları ve Pergole

Şekil 9. Oyun Alanlarında Gölgeleme Aracı Olarak Ağaçlar

Oyun alanlarının önemli bir tamamlayıcısı da tuvalettir. Yapılan incelemede sadece üç oyun alanında (Botanik Bahçe, 15 Temmuz Spor Kompleksi ve Gençlik Merkezi) kamunun kullanımına açık tuvaletin varlığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan küçük yaş grubunda çocukların beslenme ve temizliği için ihtiyaç duyulan bakım alanlarının da ancak iki oyun alanında bulunduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 10. Oyun Alanlarında Serbest Alan

Oyun elemanlarının dışında çocukların kendi aralarında oynayabileceği, koşabileceği alanlar, incelenen oyun parklarının sekizinde bulunmaktadır. Özellikle Botanik Bahçe’de bırakılan boş alan, çocuklara yönelik çeşitli açılardan (bisiklet kullanmak, uçurtma uçurmak, koşmak gibi) önemli bir imkân sunmaktadır (bkz. Şekil 10).

Şekil 11. Oyun Alanlarında Spor Aletleri

Oyun alanlarının dokuzunda spor aletleri bulunmaktadır (bkz. Şekil 11).

Aydınlatma açısından incelendiğinde, oyun alanlarının 18’inde aydınlatmanın olduğu tespit edilmektedir. Fakat dolgu alanlarına konumlandırılan oyun alanlarına özel ışıklandırılmaların yapıldığı, diğer oyun alanlarında ise genel sokak aydınlatması bağlamında aydınlatma düzeneğinin kurulduğu tespit edilmektedir.

Yürüyüş yapma ve bisiklet kullanıma yönelik ayrıca bir yol düzenlemesinin yine dolgu alanlarına konumlandırılan oyun alanlarında ayrıca bir düzenlemeye gitmeden yer bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan çöp kutularının büyük oranda oyun alanlarında bulunduğu, ancak sekiz parkta bulunmadığı tespit edilmektedir.

Diğer Bulgular

Konumu ve sahip olduğu oyun elemanlarıyla kentin geneline hizmet eden iki parkta (Gençlik Merkezi ve Botanik Bahçe) güvenlik görevlisi bulunmaktadır.

İki park (bkz. Şekil 12) hariç parkların bulunduğu konum, etrafı açık, gün boyu güneş alabilecek bir durumdadır.

Dolgu alanlarında yer alan üç park hariç, konutların bulunduğu konuma göre oyun alanları yürüme mesafesinde bulunmaktadır.

Ele alınan parkların büyük çoğunluğunun tekerlekli bebek ve engelli arabalarının girişine ve dolaşımına uygun değildir. Park girişi rampaları bulunmamaktadır veya olması gerektiği şekilde yapılmamıştır.

Gençlik Merkezi'nde bir oyun elemanında dikkate alınmakla birlikte, engellilere uygun oyun elemanı bulunmamaktadır.

Geleneksel oyunların oynanabileceği alanlar bulunmamaktadır.

Diğer taraftan oyun alanlarının, muhtarlık ofisleri ve trafo/gaz dağıtım istasyonlarının yapımıyla daraltıldığı tespit edilmektedir.

Şekil 12. Oyun Alanlarının Bulunduğu Konum

Şekil 13. Oyun Alanlarının Engellilere Yönelik Uyumu

Şekil 14. Oyun Alanlarının İşgali

Tartışma ve Genel Değerlendirme

Giresun merkez ilçede 50 adet aktif çocuk oyun alanının /parkının olduğu tespit edilmektedir. Parkların tamamının kuruluş yılına ait bilgi bulunmamasında, 23 tanesinin bilgisi elde edilmektedir. Bu bilgisi olan parkların da 14 tanesinin 2014 sonrası kurulduğu görülmektedir. Adı geçen yıl aynı zamanda Giresun Belediyesi'nin Çocuk Dostu Şehir projesine dahil olduğu zamanı göstermektedir. Bu proje kapsamında gerçekleştirilen eylem planı çalışmalarında çocuklar tarafından talep edilen hususlardan biri de engelsiz çocuk parkı olduğu ifade edilmektedir (Giresun Belediyesi Çocuk Birimi Koordinatörü, 20. 02. 2020). Yürütülen bu çalışmaların dolaylı olarak parkların niceliğinde de bir artışa destek olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır. Yine adı geçen proje kapsamında oyun elemanlarının çeşitliliği ve niteliğini arttırmaya yönelik mahalle odaklı çabaların gösterildiği (23 Nisan ve Sazbeyi Çocuk Parkı) fakat çeşitli sebeplerle sürdürülemediği belirtilmektedir (Giresun Belediyesi Çocuk Birimi Koordinatörü, 20. 02. 2020).

Bir çocuk oyun alanının 250 m²'den az olmaması vurgulanmaktadır (Akt. Özalp vd., 2012). Bu bağlamda incelenen çocuk parklarından dördü (26 Evler üstü, Tozlu Sokak, İnönü Caddesi ve Mollaoğlu Sokak), ilgili alan kriterinin altında kalmaktadır. Dolgu alanlarına yapımı gerçekleştirilen oyun alanlarıyla birlikte, oyun elemanlarının bulunduğu mekan genişlemiş ve çeşitlilik artmıştır. Fakat bu alanlar, mahalle parkı olmanın dışında daha çok araçla ulaşımı sağlanan, ilçenin geneline hitap eden mekânlardır. Oyun alanlarının etkileşim açısından işlevselliği daha çok mahalle düzeyinde yer alan mekanlar üzerinden kurulmaktadır. Bu durum dikkate alındığında, oyun alanlarının mahallede bulunması önemlidir. Hatta oyun alanlarının mahalle düzeyinde varlığının önemli olduğu belirtilmenin yanında, çocuk-

ların bulunduğu konutlar dikkate alınarak belirli mesafe ve süre hesaplanması yapılmaktadır (Akt. Bahtiyar Karadeniz, 2016: 1199). Bununla birlikte, oyun alanlarının sınırlılığı, oyun elemanı türlerinde de bir eksikliği ortaya çıkarmaktadır.

Gerçekleştirilen incelemede, oyun parklarında yer alan oyun elemanlarının türlerinde, üç oyun parkı (Botanik Bahçe, 15 Temmuz Spor Kompleksi ve Gençlik Merkezi) hariç, çeşitlilik olmadığı tespit edilmektedir. Yaygın şekilde salıncak ve kaydırağın varlığı görülmektedir. Benzer bir tespit Nehşehir (Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhanlı, 2018,s.66), Konya (Duman ve Koçak, 2013,s.6), Aydın (Samur ve Kızıltepe, 2018,s.36) ve Çanakkale (Başaran Uysal, 2015,s.430) özelinde gerçekleştirilen araştırmalarda da yapılmaktadır. Oyun, çocuk için fiziksel aktivite olmasının yanı sıra zihinsel gelişimin destekleyicisidir. Bundan dolayı oyun elemanlarının çeşitli türlerinin varlığı, çocuğun yaratıcılığı yönünde olumlu etkisinin olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca önemli görülen bir başka husus ise, endüstrileşmenin etkisi altında oyuncakların ve oyun elemanlarının tek tipleşmesidir (bu konuda detaylı bilgi için bkz. Onur, 2010). Bu noktada Çakırer-Özservet (2018b,s.64) şu ifadelerde bulunmaktadır:

Çocuk-oyun ikilisinin başarısı, özgürce oyun oynanabilecek fiziksel mekânların olmasında yatar. Oyun mekânı, esnek kullanıma, yaratıcı fikirlere izin vermelidir, çünkü aşırı kontrol oyunun doğasını mahveder ve kapalı oyun alanları genellikle bu niteliktedir. Ve çocuklar doğası gereği en çok planlanmamış oyunları severler. Bugün kentsel mekânlar planlanırken, çocuklar adına hazır şablon çocuk oyun alanları (parklar) planlanmakta ve uygulanmaktadır. Çocukların ev-okul gibi iç mekânlarda zaten yeterince kısıtlanmış, sınırlandırılmış olduğunu göz önüne alırsak; açık, kamusal (sokaklar, parklar gibi) mekânlarda da bunun devamı niteliğinde oyun oynama aktivitelerini sınırlandırmak ve bir şablona sığdırmak tehlike içermektedir. Çocukların farklı oyun mekânları görmeleri, farklı mekânlarda kendi oyunlarını kurmaları ve bir mekânda birden fazla oyun kurmalarına izin vermeyen şabloncu anlayışla, çocukların oyun hakkı gasb edilmektedir.

Şişman ve Özyavuz (2010,s.21) tarafından, oyun parklarının oyun türleri açısından yetersiz olması çocukta zihinsel ve fiziksel ciddi eksiklikler ortaya çıkarabileceği ifade edilmektedir. Coşkun (2015,s.152) ise, parkların çoğunluğunda aynı oyun elemanlarının tercih edilmiş olmasını, çocukların istek ve gelişim özelliklerinin dikkate alınmadığının bir göstergesi olarak tespit etmektedir. Yine Coşkun (2015,s.152), çocuk oyun alanlarında yer alan oyun

elemanlarının, çocuğun zevkle kullanabileceği ve fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal yönden gelişmesine yardımcı olacak şekilde yapılmasına dikkat çekmektedir. Bunlar kum havuzları, müzik aletleri, denge elemanı, tırmanma duvarı, doğal elemanlar, oyun evleri, eğitici levhalar gibi çocuğun zevkle oynayabilecekleri elemanlardır. Çocuk oyun alanlarının yapımında oyun elemanlarının çeşitlendirilmesi önemli görülmektedir.

Diğer taraftan parklarda yapılan incelemede, hem genel düzeyde oyun alanının oluşturulmasında hem de oyun elemanlarının tercihinde engellilerin dikkate alınmadığı tespit edilmektedir. Benzer durum Özalp vd. (2012)'nin Atvin'de, Türkan ve Önder (2011,s.75)'in Balıkesir'de, Kuşuluoğlu (2013,s.120)'ün Kadıköy'de gerçekleştirdiği araştırmalarda da tespit edilmektedir. Fakat Çocuk Dostu Kent projesi kapsamında Giresun Belediyesi için hazırlanan eylem planında şöyle bir ifade yer almaktadır: "*Giresun Belediyesi engelli çocuklara göre adapte edilmiş bir oyun alanı kurarak oyun ve gelişim haklarına erişmelerinde engelli çocuklara destek olacaktır*". Planlama düzeyinde yer verilen bu düzenlemenin hayata geçirilmesi, engelli bireylerin oyun alanlarına katılımını teşvik ederek, sosyal hayata entegrasyonunu artıracaktır.

Yaş grubuna göre oyun alanları incelendiğinde, doğrudan 0-3 yaş grubu çocukların kendine özgü özelliklerinden (bkz. Kuşuluoğlu, 2013,s.29) hareketle oyun ihtiyacına karşılık gelebilecek salıncak ve kaydırakların dışında, kısmen bir adet (gençlik merkezinde) oyun parkı bulunmaktadır. Mahallerdeki parklar baz alındığında, 0-3 yaş grubu çocukların güvenli şekilde oyun oynayabilecekleri oyun alanı ve elemanlarının varlığı söz konusu değildir. Benzer durum diğer yerleşimlerde de görülmektedir (bkz. Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhancı, 2018,s.67). Oyun oynamak, tüm çocuklara tanınmış olan bir haktır. Fakat alan ve eleman eksikliğinden ortaya çıkan bu durum, çocuğun oyun hakkını kısıtlamaktadır. Kuşcuoğlu (2013,s.28), çocukların yaşlarına göre yeteneklerinin ve becerilerinin değişkenlik gösterdiğinin altını çizmektedir. Bulut ve Kılıçaslan (2009,s.81) ise, parklarda yer alan oyun elemanlarının yaş gruplarına göre ayrılmasını vurgulamaktadır. Bu durum aynı zamanda, çocukların düşme, yaralanma gibi durumlarını engelleyecektir. Araştırmada, oyun elemanlarının çeşitlilik sergilemediği görülmektedir. Çocuklar sınırlı sayıda olan oyun elemanlarını kullanmaktadır. Sınırlı oyun elemanlarının olduğu bu parklar, her yaş grubu çocuk içinde üzerinde çalışılması gereken bir konudur. Ortaya çıkan sınırlılık zihinsel,

fiziksel vb. yönden çocukları etkilemektedir. Çocukluk döneminin önemli bir evresi olan 0-3 yaş grubunun gelişimini destekleyecek oyun elemanlarının eksikliğinin giderilmesi önemli bulunmaktadır. Billhassa suyla bağlantılı oyun elemanları ve kum havuzları, bu yaş grubu için öne çıkarılmaktadır (Türkan ve Önder, 2011,s.78).

Oyun parklarında bulunan oyun elemanları fonksiyonellik, güvenlik ve bakım açısından genel olarak değerlendirildiğinde, fonksiyonelliğin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Fonksiyonellik, daha çok oyun elemanlarının arasındaki mesafe göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Bulgularda da yer verildiği üzere, özellikle salıncak ve kaydırak arası mesafenin az olması, küçük yaşlardaki çocuklar açısından tehlike arz etmektedir. Benzer şekilde farklı yaş gruplarına hitap eden oyun elemanlarının bir ünite içinde yer alması, riskleri barındırmaktadır. Bundan dolayı park elemanları dizayn edilirken her yaş grubunda yer alan çocukların güvenliği göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan araştırmada, büyük yaş grubunun küçük yaş grubu ile aynı kaydırak ünitesini paylaşması, güvenlik eksikliğini ortaya koymaktadır. Salıncığın diğer oyun elemanlarından kesin bir şekilde ayrılmasına Acar (2017: 12) da dikkat çekmektedir. Konya (Akkülâh ve Güngör, 2009,s.12) ve Aydın (Ballıoğlu, 2015,s.91) illerinde gerçekleştirilen araştırmada da benzer bir tespit yapılmaktadır. Kuşcuoğlu (2013,s.40)'nun aktardığına göre, çocuk oyun alanlarında ortaya çıkan kazaların çoğu, çocukların kendi yaş gruplarına ait oyun elemanlarının olmamasından kaynaklanmaktadır.

Oyun elemanlarının bakımı açısından; aşınmaların, kopmaların, paslanmaların, kırılmaların varlığı görülmektedir. Bu durumların, açık havada yer alan oyun elemanlarının genelinde görüldüğü anlaşılmaktadır (bkz. Çoşkun, 2015). Fakat iyi örneklerin de varlığı bilinmektedir (bkz. Duman ve Koçak, 2013,s.7). Parkın içinde yer alan tüm elemanların bakım ve güvenliği bütünsel olarak ele alınmalıdır. Zira çocuğun serbestçe oynayabildiği bu alanlar güvenli olması gerekir. Oyun alanlarının temel güvenliğinin yanı sıra oyun elemanlarının bakımı da dikkat edilmesi gereken hususlardandır. Oyun elemanlarının düzenli bakımının olması çocuğun darbe, düşme ve yaralanma gibi durumlarda olumlu yönde etkili olacaktır.

Gerçekleştirilen araştırmada dikkat çeken bir husus da, incelenen oyun parklarının yaklaşık yarısında, farklı ölçütlerde ve nitelikte basketbol veya

tenis oyun alanlarının bulunmasıdır. Bu imkân, özellikle 7-15 yaş grubu için önemli bulunmaktadır.

Parkları genel güvenlik açısından ele aldığımızda ise, park alanının etrafının bariyerlerle çevrili olması önem kazanmaktadır. Araştırmada incelenen parkların büyük çoğunluğunda etrafını saran bariyerler bulunmakla birlikte, oyun parkına giriş-çıkış sağlayan noktalarda kapının veya hızlı çıkışını engelleyecek bir bariyerin olmayışı, güvenlik açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Konya ilinde gerçekleştirilen araştırmada da benzer duruma dikkat çekilmektedir (Akkülâh ve Güngör, 2009,s.11). Özyavuz (2010,s.21) Tekirdağ ili kapsamında yapmış olduğu araştırmada da, oyun alanlarının güvenlik açısından yetersizliklerine dikkat çekilmektedir. Ayrıca güvenlik açısından risk oluşturan başka bir husus da trafo/gaz dağıtım istasyonlarının varlığıdır. Diğer bazı örneklerde de benzer risklerin tespit edildiği anlaşılmaktadır (Akkülâh ve Güngör, 2009,s.13). Bunun yanı sıra **oyun alanlarının** gün boyu güneş alan bir yerde olması, çocuğun gelişimi açısından yararlı olmaktadır. Yapılan araştırmada 2 park dışında, parkların tamamının gün boyu güneş aldığı tespit edilmiştir. Oyun elemanlarının bulunduğu zeminin kauçuk olması ve etrafının taşla çevirili olması parkın fonksiyonelliğini kısıtlamaktadır. Yılmaz ve Bulut (2002,s.348) oyun alanında uçurtma uçurtmak, koşmak gibi faaliyetleri yerine getirmek için açık serbest alanlara ve sığınak, depo, WC, çeşme, yürüme alanları, vb. gibi çok amaçlı malzeme ve kullanımların artmasına dikkat çekmektedir. Bu araştırmada incelenen oyun parklarında, park içinde erişimi sağlayacak yolların ve yeşil alanların dışında serbest alanların 8 parkta bulunduğu tespit edilmektedir. Serbest alanlar, tekerlekli oyun araçlarının kullanımı, uçurtma vb. eylemlerin gerçekleştirilmesi gibi faaliyetler açısından önem kazanmaktadır (Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhancı, 2018,s.67). Diğer taraftan oyun alanlarının tamamlayıcılardan biri olan oturma bankalarının parkların çoğunluğunda (31 adet) bulunduğu görülmektedir. Banklar, ailelerin oyun esnasında çocukları izleme kolaylığı sağlaması açısından önemli bulunmaktadır (Kuşuluoğlu, 2013,s.121). Ayrıca diğer tamamlayıcı unsurlardan tuvaletin 3, çeşmenin 8, spor aletlerinin 9, çocuk bakım mekanının 2, yürüyüş yolunun ise 3 çocuk parkında bulunduğu tespit edilmektedir. Konya ili özelinde yapılan araştırmada da çeşme ve tuvaletin oyun alanlarında yokluğu tespit edilmektedir (Duman ve Koçak, 2013,s.8).

Diğer açık ve yeşil alanlarda olduğu gibi kentsel alanda bulunan çocuk oyun alanlarının yetki ve sorumluluğu belediyeye verilmiştir. Kuşçuoğlu (2013,s.122) da kamusal oyun alanlarında oluşacak hasarı önlemek ve oyun elemanlarının kontrolünü sağlamanın yerel yönetimlerin görevi olduğuna dikkat çekmektedir. Coşkun (2015,s.154)'un Ankara ilinde yapmış olduğu incelemede, parkların belediye görevlileri tarafından düzenli aralıklarla denetlendiği ifade edilmektedir. Denetim açısından gerekli özenin gösterilmesi, oyun elemanlarının ve oyun alanının güvenliğini yükseltecektir.

Yapılan araştırmada, oyun elemanlarının çoğunluğunun plastik ve metal malzemeden oluştuğu tespit edilmektedir. Fakat oyun elemanların ahşap ve zemininin kum olması, genel olarak kabul görmekte ve uygulanmaktadır (bkz. Akkühah ve Güngör, 2009,s.11). Araştırmada görüldüğü üzere, oyun alanlarının zemini genellikle kauçuktan yapılmıştır. Benzer durum Aydın ilinde de tespit edilmektedir (Samur ve Kızıltepe, 2018,s.36). Kauçuk olan zemin çocuğun düşmesi durumunda ciddi yaralanmaları azaltmakta ve yürümeyi kolaylaştırmaktadır (Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhanç, 2018,s.67). Ancak zemini kauçuk olan bu alanların taşlarla çevrili olması, engelli çocuklar için uygun değildir. Bu durum engelli çocukların parka ve oyun elemanlarına ulaşımını kısıtlanmaktadır. Oyun elemanlarının ve zemin malzemelerin, bazı olumsuzluklar sıralansa da (Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhanç, 2018,s.67) kum gibi doğal olması çocuğun gelişimi açısından önemlidir. Coşkun (2015,s.76-77; 154), oyun elemanlarının satın alınması ve yapımı konusunda gerçekleştirilen ihalelerde, standartlara uyma konusunda bir şartın bulunmadığı, TSE'nin belirlediği standartlar gibi (TSE EN-1176 gibi) kriterlerin, bir zorunluluk olarak dikkate alınması gerekliliğine dikkat çekmektedir. Kuşçuoğlu (2013: 42) çocuk oyun alanlarında zemin drenajının iyi olmasına, su biriktirmemesine, fiziksel koşullara göre zemin malzemesinin niteliğinin iyi olmasına ve zamanla bozulmaması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Doğal malzeme ve zemini olan alanlar, çocuklar için de daha çekici ve sağlıklı hala gelmektedir. Pepe ve Kırçık (2005,s.1144), oyun oynama süresi ne kadar artar ise oyun değerinin o kadar artacağını belirtmiştir. Özalp vd. (2012,s.21)'in Artvin ilinde yapmış olduğu incelemede, çocuk oyunlarının zemininin mıcır, beton, çakıl gibi malzemelerden tespit etmiştir. Yapmış olduğumuz araştırmada ise Giresun ilinin oyun alanlarının zemini ni daha uygun olduğu söylenebilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çocuklar, yaşı gereği oyun oynamaya gereksinim duymaktadır. Oyun alanları, çocuklar için özel ve gerekli alanlardır. Bu alanların oluşturulması, yerel yönetim birimlerinin görev ve sorumluluğundadır. Bu araştırmada Giresun merkez ilçede bulunan oyun alanları, nicelik ve nitelik açısından incelenmektedir. Mahalle bazında oyun alanları incelendiğinde, kentleşmesini sürdüren yeni olarak nitelendirilecek mahallelerde, artan nüfusla birlikte oyun alanı miktarının artışı, çocuk başına düşen alanın 9.3 ile 1.5 m² arasında değişkenlik gösterdiği, fakat oyun alanının bulunmadığı mahallerin varlığı tespit edilmektedir.

Çocukların sosyalleşebildikleri fiziki yerler oyun alanlarıdır. Bunun için oyun parklarının sayısının çoğaltılmasının yanı sıra oyun elemanlarının niteliğinin artırılması gerekmektedir. Oyun alanlarının genişletilmesinde mevcut yapılaşmadan kaynaklı boş alanların bulunmaması, Esenler ve Adapazarı Belediyeleri'nin uygulanmasında görüldüğü sokakların oyun alanına dönüştürülmesiyle giderilebilmektedir (<http://www.adapazarı.bel.tr/haber/6/1355/cocuk-haklari-sokagi-coskuyla-acildi>, <https://esenler.bel.tr/projeler/cocuk-sokagi/>, 11. 02. 2020). Ayrıca bilhassa 0-3 yaş grubunun genel özellikleri dikkate alınarak ve bazı örnek çalışmalarından (0-3 Yaş Oyun parkı Fikir Rehberi, https://issuu.com/bernardvanleerfoundation/docs/oyun_park_fikir_rehberi_tr_issuu, 11. 02. 2020) hareketle, çocuk oyun alanları ve elemanlarının gözden geçirilmesi önem arz etmektedir. Diğer taraftan oyun alanları, engelli çocuklar için de bir sosyalleşme aracıdır. Engelli bireylerin genel toplumsal yaşama entegrasyonunun oyun alanlarından başlaması daha yararlı olabilecektir.

Oyun alanlarının zemini ve oyun elemanları yerleştirilirken fiziki ve iklimsel koşullara da dikkat edilmesi önemli bulunmaktadır.

Oyun alanlarında her yaş grubu çocuğun serbestçe oynayamadığı durumlar tespit edilmiştir. Bu eksiklerin belediyeler tarafından giderilmesi yararlı olacaktır. Toplumun dezavantajlı grubunda yer alan çocukların en çok zaman geçirdikleri bu alanların güvenliği, gerekli ihtiyaçlarını giderebileceği alanların artırılması yönünde çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Çocukların oyun alanlarında oynama süreleri, ebeveynlere ayrılmış yerlerin fiziki şartlarının iyileştirilmesi ile artış gösterebilecektir.

Çocuklara, parklardaki oyun elemanının tasarımını yapabileceği ortamın sunulması, ilgili sürece katılımını sağlayabilecektir. Gerçekleştirilecek iş birliği ile çocukların oyun üretkenliği sağlanabilecektir. Bu şekilde geleneksel oyunların unutulması durumunun da ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Parkların iyileştirilmesinde yerel yönetimlere ve çocuklara önemli görevler düşmektedir. Çocukların haklarını daha iyi kullanabilmeleri adına gitmeleri gereken yetkili mercilerle rahatlıkla iletişim kurabilmelidirler. Bu hususta yerel yönetimlerin desteği önemli olacaktır.

Çocuklar için ayrılan bu alanların çoğunluğunun standart olarak yapılması, her çocuğun farklı yetenek ve becerilerini göz ardı etmektedir. Çocuğun zaman geçirdiği bu alanların ihtiyaçlarına karşılık vermemesi, eylemsel olarak oyuna karşı itici güç oluşturabilmektedir. Bununla birlikte çocuğun sosyalleşmesini olumsuz etkileyebilmektedir. Oyun açısından çekici olmayan parkların başka bir itici gücü de, çocukların sanal ortamlara daha fazla dahil olma yönünde ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla oyun için ayrılan bu alanlar kullanılmamakla birlikte boş kalmaya mahkûm bırakılmaktadır. Oyun alanlarının oluşturulmasında çocukların fikirlerinin alınması, bu alanları daha fazla cazip hale getirebilecektir (katılım konusunda Çanakkale deneyimi için bkz. Başaran Uysal, 2015). Oyun alanlarının oluşturulmasında görüşleri alınan çocuklar, kendilerine ait bir mekânı daha fazla benimseyebilecektir. Bu durum yerel birim ve çocuklar arasındaki iş birliğini berabere getirebilecektir. Bu sayede yerel birimin bir parçası olan çocuklar, oyun elemanlarının bakım ve onarımında doğrudan rol üstlenebileceklerdir. Diğer taraftan çocukların, yaşadığı alanda katılım sağlamaları, gelecekte etkin bir yurttaş olmalarında katkı sağlayabilecektir. Fikirleri ile katılım sağlayan çocuklar, öz benliklerini de güçlendirmiş olabilecektir. Çocuklar, oyun alanlarında var oldukça fiziksel, zihinsel vs. gibi daha birçok yönde kendi gelişimlerine katkı sağlayabilecektir. Bununla birlikte sanal ortamda oynadıkları oyunların etkisi azalabilecektir. Parklarda oynayan çocuklar, bireyselleşmenin tersine toplumsal yardımlaşmayı ve toplu fikir üretmeyi öğrenebilecektir.

Yerel yönetim birimleri, oyun alanlarının ve oyun elemanlarının yapımında ve konumlandırılmasında, niceliği kadar niteliğine de önem vermesi gerekmektedir. Oyun elemanlarının bakımının da düzenli olarak yapılması, çocukların oyun dönemlerini daha verimli şekilde geçirmelerine katkı sağlayacaktır.

Tüm bu ifade edilenlerin yanında, özgün bir ismi bulunmayan oyun parklarının isimlendirilmesi, okul bahçelerinde yer verildiği gözlemlenen geleneksel oyunların dikkate alınması, oyun elemanlarının plastik ve metal malzemelerden yapılmasıyla da ilişkili olarak geniş yapraklı ağaçların yanında tente gibi yapay gölgelendirme araçlarının kullanılması, oyun alanlarının ayrıca ışılandırılması önemli görölmektedir. Diğer taraftan özellikle kış aylarında ve yağmurlu havalarda oyun oynama ihtiyacını karşılayacak alanlara da ihtiyaç duyulduğu görölmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**Children and Playgrounds in the Urban Area: A
Study in the Case of Giresun Central District**

*

Levent Memiş -Sıla Gülcan
Giresun University

A specific stage of life is described as childhood, and the ones belonging to that stage as child. Although the childhood stage is approached differently, it is accepted as 0-18 age range. In fact, period itself mentioned also has sub-stages (such as 0-3, 4-6, 7-15 ages) and the physical and biological needs of kids in these stages differ. Within this development period, one of the most important tools of a kid is games and toys. As well as contributing both in physical and mental development, these tools are also important in terms of social development. Games, which is the correspondence of all activities that a kid willingly participates in without any external pressure, are a need that comes after the kids' physiological development (Çakirer-Özservet, 2018a, p.91). While the instrumental place of the games from early ages contributes in child's socialization, development and learning, it has a very important role in making children healthy and successful individuals. It is also important to mention that games are not just a tool participating in a kid's life. Games can become a tool, with its different types (digital or manual), for adult's leisure, a part of education or a helping hand for urban management. According to 2019 data, there are 19.212.345 children between the ages 0-14 in Turkey. Meaning the 23,1% of the population (83.154.997) is made up of children.

For games, it gains importance in urban fields where most of the children also finds a correspondence for their lives. While towns must respond to the expectances of communities such as women, old, disabled, rich, poor, it also has to fulfil the needs of children for them reach a better life standard. Within this context, playgrounds are places where kids can develop themselves socially. Especially functional, safe and sound playgrounds that find correspondence in public spaces are playing a big role in this matter. In the contrary case, playgrounds that cannot fulfil the needs of a child, not well in

condition and not being used are a potential danger that cannot be denied. At this point, municipalities, which are primarily in charge of urban area management, has big responsibilities.

In the sense of what's mentioned, main point of this study is to examine the level at which the child reciprocates in local politics through children's playgrounds. This examination is carried out quantitatively in the context of adequacy of playgrounds on a neighbourhood basis, qualitatively within the scope of play elements in the playgrounds, and in the means of Giresun central district. It was benefited from TUIK (Turkish Statistical Institute) in order to obtain the child population on a neighbourhood basis, from Giresun Municipality in order to obtain quantitative data about playgrounds of neighbourhoods within this sense, and from "Children's Playgrounds Data Acquisition Form" which was developed based on relevant literature in order to obtain qualitative status of the play elements.

According to the data acquired from the research there are 50 active playgrounds/parks in Giresun central district. Not all of the parks have information about their establishment years, information about 23 of them can be obtained. It is seen that 14 of them were built after the year of 2014, too.

It is emphasized that a playground should be not less than 250 m² (Akt. Özalp vd., 2012). Four of the parks (north of 26 Evler, Tozlu Street, Inonu Avenue and Mollaoglu Street) examined in this sense are below the relevant criteria. Along with the parks that are built on fill areas, play elements' space are extended and variability has increased. However, these playgrounds are areas that appeal to the whole of the province that can be reached via vehicle rather than being a neighbourhood park. The functionality of playgrounds in terms of interaction is mostly established on spaces that exist at neighbourhood level. When this is taken into consideration, playgrounds being at a neighbourhood gain importance.

In the examination carried out, it is determined that there are no such thing as variability in types of play elements in playgrounds except for three of them (Botanik Garden, 15 July Sports Complex and Youth Centre). It is seen that swing and slides are commonly used in these playgrounds. Games are also a great supporter of the mental development of a kid asides from being a physical activity. Therefore, it is accepted that variability in play elements has positive effect in terms of the creativity of a child.

On the other side, in the examination, it is determined that disabled individuals are not taken into consideration both in building process of the playgrounds and the choice of play elements. However, within the scope of Child Friendly Town project, there is a park included which is devoted to disabled kids in the action plan prepared for Giresun Municipality. Bringing this arrangement that is given place in the planning process to life, will not only encourage the disabled individuals to participate in these playgrounds but will increase their integration to the social life.

When the playgrounds are examined according to the age group, there is only a single so called playground (in the youth centre), apart from the swings and slides that can correspond to the needs of children aged between 0-3 based on their peculiar characteristics. If we are to look at the parks in neighbourhoods, the existence of playgrounds where children of 0-3 age group can play games safely, and the play elements are out of question.

When the play elements in the playgrounds are considered generally in terms of functionality, safety and maintenance, functionality is only mid-level. Especially, the distance between swing and slide being so short possesses danger for children of small ages.

In terms of maintenance of game elements; the presence of abrasions, breaks, rust, and breaks are observed. These cases appear to be in most of the play elements that are in broad daylight. The maintenance and safety of play elements in the park should be taken into consideration as a whole.

As for the safety of parks, being surrounded by barricades comes into importance. Although there are barriers surrounding the vast majority of the parks examined in the research, the absence of a door or a barrier that will prevent the rapid exit at the points that provide entry-exit to the playground is a security threat. Alongside this case, it is beneficial for a child's development that the park is in a place exposed to sunlight all day long. In the research carried out, nearly all of the parks are exposed to sunlight all day long except for the 2 of them. On the other side, material used for the ground where the play elements are and it being surrounded by rocks is decreasing some risks but it also limits the functionality of the park.

It is determined that majority of the play elements examined in the research are made out of plastic and metal materials. However, it is generally approved and applied that the play elements should be wooden and the

floor should be sand. At this point, highlighting wood and sand factors in children playgrounds comes into importance.

Kaynakça / References

- 0-3 Yaş, Oyun Parkı fikir rehberi. (t.y) https://issuu.com/bernardvanleerfoundation/docs/oyun_park_fikir_rehberi_tr_issuu adresinden erişilmiştir.
- Acar, H. E. (2017). *Çocuk oyun alanlarında güvenlik: İstanbul Fatih ilçesi örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Akkoyunlu E., K. (2014). *Kent ve kentli hakları*, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Akkülah, A. T., ve Güngör, S. (2009). Oyun alanları güvenlik standartlarının araştırılması ve Nene Hatun Parkı örneğinde irdelenmesi. *Selçuk Tarım Bilimleri Dergisi*, 23(47), 11-13
- Aklıbaşında, M., Tırnakçı, A., ve Özhancı, E. (2018). Çocuk oyun alanlarının önemi ve tasarım kriterlerinin Nevşehir kenti örneğinde irdelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 8 (17), 66-67.
- Bahtiyar Karadeniz, C. (2016): Ordu şehir merkezinde çocuk oyun alanlarının dağılışı ve yeterliliği, *Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk II* (Ed. O. Köse), Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, 1197-1209
- Balloğlu, S. (2015). *Aydın kenti örneğinde gençlik parkı çocuk oyun alanının yeterliliği ve tasarım ilkeleri yönünden incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Bernard Van Leer. (t.y). *Kent95 Başlangıç kiti*. <https://bernardvanleer.org/app/uploads/2018/05/BvLF-KENT95-Baslangic-Kiti.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Bulut, Z., ve Kılıçaslan, Ç. (2009). An important principle to encourage self-reliance to child: playground safety. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 81.
- Coşkun, E. B. (2015). *Çocuk oyun alanı elemanlarının standartları üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çakırer-Özservet, Y. (2018a). Kent havası çocuğu özgür kılar mı?. *Çocuk Üzerine Araştırmalar*, (Ed. G. Uludağ ve M. Altunbay), Ankara: Astana Yayınları
- Çakırer-Özservet, Y. (2018b). *Sokakları çocuk kokan şehirlere özlemle...*, 10 Şubat 2020 tarihinde https://www.academia.edu/38131752/Sokaklar%C4%B1_cocuk_kokan_s_ehirler_e_ozlemle.pdf adresinden erişildi.

- Çetin, G. (2003). *Üsküdar İlçesi'ndeki çocuk oyun alanlarının yeterlilik ve kalite açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çocuk Hakları Sokağı Coşkuyla Açıldı. (t.y). *Adapazarı Belediyesi*.<http://www.adapazarı.bel.tr/haber/6/1355/cocuk-haklari-sokagi-coskuyla-acildi> adresinden erişilmiştir.
- Demir, Z., Kırkık Aydemir, P. ve Önem, H. (2015). Kentsel yeşil alanların Akçakoca örneğinde ulaşılabilirlik bakımından irdelenmesi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 3, 272-282.
- Duman, G., ve Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi: Konya İli örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 6-8
- Erkartal, Ö. E., (2015). Çocuk oyun alanlarını tasarlamak: Zorlu center çocuk parkı örneği. *Mimarlık Tasarım Kültür Sanat Dergisi*, 12, 99.
- Ermিয়াğil, M. S. A., ve Gürçınar, C. S. (2015). Kentsel mekânın gelişiminde çocuk oyun alanlarının rolü: KKTC'de yeni kent Gönyeli örneği. *İdealkent*, 6(17), 12-45.
- Esenler Belediyesi. (t.y). *Çocuk sokağı* <https://esenler.bel.tr/projeler/cocuk-sokagi/> adresinden erişilmiştir.
- Gürbüz, D. Ö. (2017). *Yapısal ve işlevsel açıdan Afyonkarahisar çocuk oyunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Jansson, M. (2008). Children's perspectives on public playgrounds in two Swedish communities. *Children Youth and Environments*, 18(2), 88-109
- Karasu, M. A. (2009). *Kente karşı suç*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Keos. (t.). Giresun Belediyesi Haritalar. <http://keos.giresun.bel.tr:85/keos/> adresinden erişilmiştir.
- Koçan, N., ve Çorbacı, Ö. L. (t. y.). *Uşak İli Kemal Öz Mahallesi'nde Çocuk Oyun Alanlarının Niteliğinin CBS İle İrdelenmesi*. 05 Şubat 2020 tarihinde http://uzalCBS.org/wp-content/uploads/2016/11/2012_002.pdf adresinden erişildi.
- Kuşuluoğlu, D. D. (2013). *İstanbul Kadıköy ilçesindeki çocuk oyun alanlarının nitel ve nicel açıdan değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul teknik üniversitesi.
- Mamur Işıkçı, Y. (2019). Kamu yönetimi ve çocuk ilişkisi: çocuk hakları bağlamında bir değerlendirme. (Ed. Y. Mamur Işıkçı), *Kamu Yönetimi ve Çocuk*, Ankara: Astana Yayınları, Ankara.
- Mutlu, A. (2010). *Kentli hakları ve Türkiye*. Konya: Çizgi Kitapevi.

- Onur, B. (2010). *Oyuncaklı dünya*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Özalp Yavuz, A., Muhacir Arslan, S., Ada, Ö., ve Akkaya, U. (2012). Artvin kenti çocuk oyun alanlarının yeterlilik açısından irdelenmesi. *Eğitim Odağında Artvin Sempozyumu*, 05 Şubat 2020 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/14569142-Artvin-kenti-cocuk-oyun-alanlarinin-yeterlilik-acisindan-irdelenmesi.html> adresinden erişildi.
- Pepe, K., ve Kazan-Kırçık, Ş. (2005). Burdur ili belediye sınırları içindeki çocuk oyun alanları ve parklarının donanım çeşitliliğinin araştırılması. *I. Burdur Sempozyumu*, 05 Şubat 2020 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/8901475-Burdur-ili-belediye-sinirlari-icindeki-cocuk-oyun-alanlari-ve-parklarinin-donanim-cesitliliğinin-arastirilmesi.html> adresinden erişildi.
- Samur, A. Ö., ve Kızıltepe, G. İ. (2018). Aydın ilindeki çocuk oyun alanlarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7 (1), 36.
- Şimşek, S. (2010). *İmar hukuku*. Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Şişman, E. E ve Özyavuz, M. (2010). Çocuk oyun alanlarının dağılımı ve kullanım yeterliliği: Tekirdağ örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7, 21.
- Tan, E. (2019). Play the city: Oyun mekânlarının arşiteknotiği şehrin zindanları ve ejderhaları (D&D), *Şehir & Toplum*, 14, 95-103.
- TÜİK (2019). Giresun mahalle bazında çocuk sayısı.
- Türkan, E. E., ve Önder, S. (2011). Balıkesir kenti çocuk oyun alanlarının irdelenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 75-78
- Uysal, A. B. (2015). Çocuk oyun alanlarının geliştirilmesinde bir yerel katılım deneyimi. *Megaron*, 10(3), 430
- Yılmaz, S., ve Bulut, Z. (2002). Kentsel mekanlarda çocuk oyun alanları planlama ve tasarım ilkeleri. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33 (3), 345-351.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Memiş, L. ve Gülcan, S.(2020).Kentsel alanda çocuk ve çocuk oyun alanları: Giresun merkez ilçe örneğinde bir araştırma. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(27), 633-671. DOI: 10.26466/opus.692731